

ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Практичне заняття 1

Менеджмент в освіті. Теорії, закономірності, принципи, функції

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Поняття «управління» та «менеджмент».
2. Історичні етапи розвитку науки «управління».
3. Сучасні школи «управління».
4. Особливості поняття «менеджмент освіти».
5. Сутність менеджменту освіти.
6. Закономірності менеджменту освіти.
7. Принципи, на яких будуються засади діяльності освітнього менеджменту.
8. Функції менеджменту освіти.

Завдання до практичної роботи:

Укладання глосарію (термінологічного словника) з педагогічного менеджменту (30 термінів).

Наприклад:

- атестаційна комісія;	- освітній проект;
- гімназія;	- педагогічна діяльність;
- дидактика;	- педагогічна система;
- дошкільний заклад освіти;	- педагогічна технологія;
- загальноосвітній навчальний заклад;	- педагогічний аналіз;
- заклад вищої освіти;	- педагогічний менеджмент;
- інноваційно-освітня технологія;	- педагогічний процес;
- інтерактивні технології;	- післядипломна освіта;
- компетентність;	- проблемне навчання;
- ліцей;	- професійно-технічна освіта;
- менеджер;	- самоосвіта;
- менеджмент;	- стиль керівництва;
- метод навчання;	- структура освіти;
- мотивація;	- технологія навчання;
- освіта;	- форма навчання;
	- функції менеджменту.

Практичне заняття 2

Теоретичні основи управління освітніми системами

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Основні властивості освітньої системи.
2. Природа і суть управління.
3. Принципи управління.
4. Аналітична діяльність керівника.
5. Стратегічне і тактичне планування в освіті.
6. Організація як структура і процес.
7. Система внутрішньошкільного контролю.
8. Ефективність управління освітніми системами.
9. Атестація персоналу освітньої установи.

Завдання до практичної роботи:

1. Проаналізувати Закон України «Про освіту», визначити формальні організації в системі освіти, регламентовані законодавством України. Заповнити таблицю (табл.1.).

Таблиця

Формальні організації в системі освіти

Рівні освіти	Назва організації
Дошкільна освіта	<i>Наприклад: ясла, дитячий садок, ясла-садок тощо.</i>
Загальна середня освіта	
Професійно-технічна освіта	
Позашкільна освіта	
Вища освіта	

2. Оберіть один загальноосвітній навчальний заклад м. Харкова (<https://www.education.ua/ua/schools/kharkov/>, <http://www.city.kharkov.ua/ru/dovdnik/shkolyi.html>), Харківської області (http://schoolchampion.in.ua/uchasnyky_proektu/kharkivska_oblast/, <https://kh.isuo.org/koatuu/schools-list/id/63000000000>) або іншого населеного пункту. Перейдіть на офіційний сайт даного ЗНЗ. Проаналізуйте структуру управління закладом та основні принципи управління адміністрацією закладу. Зробіть відповідні висновки.
3. На основі Типового положення про атестацію педагогічних працівників, визначте чи має право атестуватись на II категорію вчитель географії, який працює вчителем четвертий рік та має диплом спеціаліста.

Практичне заняття 3

Система управління освіти в Україні. Нормативно-правова база менеджменту освітньої установи

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Сутність поняття «система».
2. Дати визначення та пояснити значення понять «відкрита система», «закрита система».
3. Визначити сутність педагогічних систем, їх функціонування та розвиток.
4. Визначити структурні компоненти педагогічного процесу з позицій теорії управління.
5. Охарактеризувати школу як педагогічну систему.
6. Розкрити особливості управління навчальним закладом.
7. Регламентація діяльності загальноосвітньої установи в Законі МОН України про освіту.
8. Типове положення про загальноосвітню установу.
9. Нормативні акти, що регулюють діяльність загальноосвітньої школи в умовах модернізації української освіти.
10. Трудове законодавство як основа трудових стосунків в загальноосвітній установі.
11. Локальні акти загальноосвітньої установи.
12. Статут освітньої установи.
13. Документація, доповнююча статут освітньої установи.

Завдання до практичної роботи:

1. Згідно зі ст. 11 Закону України «Про освіту» до державних органів управління освітою належать: Міністерство освіти і науки України; Міністерства і відомства України, яким підпорядковані навчальні заклади; Міністерство освіти Автономної Республіки Крим; Місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою. Яка основна мета діяльності наступних органів управління освітою:
 - Міністерство освіти і науки України;
 - Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації;
 - Департаменту освіти Харківської міської ради;
 - **Управління освіти адміністрації Київського району Харківської міської ради.**
2. Як відомо, системний підхід допомагає керівнику загальноосвітнього навчального закладу краще зрозуміти цей заклад і більш ефективно здійснювати управління. Відтак, усі загальноосвітні навчальні заклади є

системами. Проаналізуйте процес управління загальноосвітнім навчальним закладом з точки зору відкритої системи. Зобразіть взаємозв'язок структурних компонентів педагогічного процесу.

4. Зробіть перелік нормативно-правових документів, які передбачають діяльність загальноосвітнього навчального закладу.
5. Ознайомтесь із прикладами наказів «Про підготовку школи до нового навчального року». Яка роль директора школи у заходах щодо підготовки до нового навчального року?
6. Оберіть один загальноосвітній навчальний заклад м. Харкова (<https://www.education.ua/ua/schools/kharkov/>, <http://www.city.kharkov.ua/ru/dovdnik/shkolyi.html>), Харківської області (http://schoolchampion.in.ua/uchasnyky_proektu/kharkivska_oblast/, <https://kh.isuo.org/koatuu/schools-list/id/6300000000>) або іншого населеного пункту. Перейдіть на офіційний сайт даного ЗНЗ. Ознайомтесь із статутом освітньої установи. Які основні положення статуту обраного вами загальноосвітнього навчального закладу.

Практичне заняття 4

Особливості управління навчальним закладом та система управління в Україні

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Сутність підготовки та прийняття управлінських рішень у навчальному закладі.
2. Особливості та етапи управлінського циклу.
3. Фактори прямої та опосередкованої дії.
4. Принципи освіти і політики України.
5. Державні органи управління системою загальної середньої освіти.
6. Типи загальних навчальних закладів.
7. Відмінності інваріативної та варіативної частин навчальних планів ЗНЗ.
8. Загальні принципи управління загальноосвітніми навчальними закладами.
9. Перелік і коротко охарактеризувати функціональні обов'язки кадрових осіб ЗВО.

Завдання до практичної роботи:

1. На основі своїх власних знань про особливості та етапи управлінського циклу, а також рис. 1. Функціональні стадії управлінського циклу, укажіть основні заходи на кожному з етапів здійснення процесу управління у педагогічній системі.

Рис. 10. Функціональні стадії управлінського циклу

2. Проаналізуйте типові навчальні плани для загальноосвітніх закладів, учнів 5-9 класів (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv>). Що таке інваріативна та варіативна частина навчальних планів? Наведіть приклади навчальних предметів з інваріативної та варіативної частин.

Практичне заняття 5

Школа як педагогічна система і об'єкт управління

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Сутність поняття «система».
2. Значення понять «відкрита система», «закрита система».
3. Сутність педагогічних систем, їх функціонування та розвиток.
4. Структурні компоненти педагогічного процесу з позицій теорії управління.
5. Школа як педагогічна система.
6. Особливості управління навчальним закладом.
7. Поняття шкільного менеджменту, основні напрями його модернізації.
8. Сутність стратегічного управління.
9. Менеджмент освітніх Інновацій у системі ЗНЗ.
10. Основні принципи менеджменту ЗНЗ.
11. Функції шкільного менеджменту, інноваційний підхід до їх здійснення.
12. Методи шкільного менеджменту, їх демократизація.

Завдання до практичної роботи:

1. Заповніть таблицю «Основні принципи шкільного менеджменту» (табл.3)

Таблиця 3

Основні принципи шкільного менеджменту

Назва принципу	Сутність, приклади застосування
Гуманістичний принцип	
Принцип системного підходу	
Принцип ситуаційного підходу в управлінні	
Принцип інтеграції	
Принцип інновації	
Принцип оптимальності	
Принцип цілеспрямованого менеджменту	
Принцип інтегрованого розподілу праці	
Принцип функціональності	
Принцип демократизації	
Принцип маркетингової діяльності	
Принцип партисипативності	
Гедоністичний принцип	

2. Які методи шкільного менеджменту і у яких випадках Ви б використовували, якщо були би директором школи?

Практичне заняття 6

Інформаційне забезпечення внутрішньо шкільного менеджменту та організація внутрішньо шкільного моніторингу

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Поняття інформаційного забезпечення внутрішнього шкільного менеджменту.
2. Змістові компоненти зовнішньої соціально-освітньої інформації.
3. Змістові складові системи внутрішньо шкільної педагогічної (внутрішньої) інформації.
4. Сутність внутрішньо шкільного моніторингу та його види.
5. Етапи моніторингової діяльності менеджера/керівника.
6. Місце та роль атестації педагогічних працівників у системі внутрішньо шкільного моніторингу.

Завдання до практичної роботи:

1. Як відомо, найпоширенішими методами внутрішньошкільного контролю є такі, як: спостереження та аналіз уроків і виховних занять; аналіз шкільної документації; аналіз робіт учнів; бесіди з учителями, учнями та батьками учнів; проведення директорських контрольних робіт та опитувань учнів із програмового матеріалу; діагностичні зрізи знань учнів; анкетування тестування; хронометраж. Оберіть один із методів внутрішньошкільного контролю, розкрийте його сутність та технологію застосування.
2. Щоб раціонально організувати моніторинг у навчальному закладі необхідно дотримуватись таких етапів:

Перший етап

Перший крок – визначення об'єкта моніторингу й напрямків, за якими збирається інформація (наприклад, об'єкт – клас і паралель, напрям – якість знань, організація навчального процесу).

Другий крок – відбір критеріїв, за якими визначатиметься стан об'єкта на початковому, проміжному, підсумковому етапах (наприклад, кожна відповідь оцінюється і переводиться у відсоткове співвідношення; потім за результатами складається діаграма для порівняння; в кінці робиться висновок щодо мети моніторингу) .

Третій крок – підбір інструментарію (засобів і способів отримання інформації про властивості об'єкта).

Другий етап – практичний

- Відбувається збір інформації (методи спостереження, аналізу документів, відвідування уроків, рейтингу, контролю, анкетування, тестування, інтерв'ю, самооцінки).

Третій етап – аналітичний

Обробка й систематизація інформації, яку доцільно накопичувати у вигляді таблиць, діаграм, графіків, різноманітних вимірювальних шкал.

Оберіть напрямки проведення внутрішньошкільного моніторингу (наприклад, контроль за станом відвідування учнями навчальних занять) з позицій адміністратора школи (директора або заступника директора з виховної роботи) та зробіть циклограму здійснення моніторингу за даними напрямкам.

Практичне заняття 7

Органи управління загальноосвітнього навчального закладу та планування його діяльності

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Повноваження адміністративно-управлінського персоналу ЗНЗ (директора та його заступників).
2. Педагогічна рада ЗНЗ, її повноваження.
3. Органи громадського самоврядування ЗНЗ, їх склад і повноваження
4. Система планування роботи ЗНЗ.
5. Навчально-педагогічна гра "Школу очолив новий директор" .

Завдання для практичної роботи:

1. Опишіть технологію підготовки і проведення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу.
2. Складіть план роботи педагогічної ради ЗНЗ на навчальний рік.
3. Запропонуйте власну структуру учнівського самоврядування школи та зобразіть її у вигляді схеми.

Практичне заняття 8-9

Управлінська діяльність керівника. Вимоги до сучасного менеджера загальноосвітнього навчального закладу

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Роль та функції адміністратора в системі освіти.
2. Вимоги до характерологічних особистих, професійних рис керівника.
3. Сутність поняття «менеджер».
4. Типи менеджерів/керівників.
5. Основні стилі менеджменту.
6. Особливості професійної підготовки керівника-менеджера освіти.
7. Стилi керівництва.
8. Управлінська діяльність керівника.
9. Вимоги до сучасного менеджера загальноосвітнього навчального закладу

Завдання до практичної роботи:

1. Оберіть основні методи управління в освітньому менеджменті. Визначте напрямки їх застосування. Обґрунтуйте ефективність їх дій. Назвіть основні перешкоди їх повного застосування.

Назва методів	Напрямки застосування методу	Ефективність застосування методу	Недоліки, неможливість ефективного застосування
економічні			
адміністративні			
психолого-педагогічного впливу			
успільного впливу			

2. Оберіть для аналізу декілька стилів управління менеджера освіти. Визначте параметри управлінських дій, що характерні для певного стилю управління. Визначте групи психологічних рис, що відповідають даному стилю. Оберіть та обґрунтуйте обраний Вами один із стилів.

Стилi управління	Параметри дій, що визначають стиль управління	Психологічні риси, характерні для даного стилю	Опис обраного стилю

Практичне заняття 10

Спілкування і конфлікти в педагогічній діяльності

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Стили педагогічного спілкування та їх технологічна характеристика.
2. Виявлення об'єктивних причин конфліктів.
3. Емоціональний і раціональний рівні конфліктів.
4. Вирішення конфліктної ситуації: прямий шлях ліквідації наслідків конфлікту, непрямий шлях ліквідації наслідків конфлікту.
5. Менеджер з проблем конфліктних ситуацій.
6. Можливості уникнення конфлікту.

Завдання до практичної роботи:

Складіть алгоритм вирішення конфлікту в системі «учень – учень»:

Запропонуйте напрямки вирішення наступних конфліктних ситуацій адміністрацією навчального закладу.

1 випадок.

Версія вчителя: «Не галасує на уроці, не розмовляє, але при цьому абсолютно не в темі. Або не чує, або не розуміє». Такому учневі необхідно довго розтлумачувати нову тему, що неможливо, якщо в класі більше ніж двадцятьоро дітей. Ситуація дратує, і вчитель мимоволі починає прискіпливо ставитися до дитини.

Версія дитини: «Учитель незрозуміло пояснює матеріал!»

2 випадок.

Версія вчителя: «Заважає вести урок! Постійно перебиває вчителя й відволікає однолітків. Сперечається!» Слід зазначити, що в деяких суперечливих ситуаціях дитина дійсно виявляється правою (багато прикладів можна розв'язати у різний спосіб), але пояснювати всьому класу різні варіанти розв'язання у вчителя фізично бракує часу.

Версія дитини: «Я все це вже знаю. Мені нудно!»

3 випадок.

Версія вчителя: «Живе в хмарах, постійно відволікається. Усе потрібно повторювати по кілька разів!» Учителеві не подобається, що батьки ретельно роблять із дитиною уроки й не дають їй самостійно вчитися. Як наслідок - за домашнє завдання в неї тверде «12», а самостійну роботу в класі ледве можна оцінити на «3».

Версія дитини: «Учитель занадто швидко все розповідає».

4 випадок.

Версія вчителя: учитель навряд чи зізнається, що якась дитина йому просто не подобається. Швидше за все, особисту ворожість він спробує приховати під «пристойнішими» приводами: погана поведінка, не уважність та ін.

Версія дитини: «Учитель до мене чіпляється!»

Практичне заняття 11

Інноваційний менеджмент в освітній установі

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Інновації в освіті.
2. Участь освітньої установи в інноваційних процесах.
3. Особливості освітньої установи, працюючої в інноваційному режимі.
4. Посилення додаткових функцій менеджменту в умовах управління інноваціями.
5. Методи інноваційного менеджменту в освітній установі.
6. Проектування інноваційного розвитку освітньої установи.

Завдання до практичної роботи:

Розробіть програму інноваційного розвитку для загальноосвітнього навчального закладу.